

i de 3 Aar næsten ikke kommet en eneste Sag, som kunde tyde paa, at der er noget at vente i den arbejdende Classes Interesse i den nærmeste Fremtid. Var der kommet fra Indenrigsministeren et Forslag til en Omordning af Arbejdsforholdene, saa vilde jeg have bestræbt mig mere end jeg har gjort, for at holde denne Sag tilbage, men der er aldeles Intet slett, og jeg skulde derfor troe, at det kunde være ønskeligt, at en saadan Undersøgelse fandt Sted, i alle Tilfælde troer jeg, at Ministeren selv ikke vil have Noget derimod, men at han derimod gjerne seer de Meddelelser, som et saadant Udvalg maatte kunne meddele ham. Jeg skal herved overlade til Thingets bedste Skjønnende at fremme Sagen saaledes, som det maatte finde hensigtsmæssigt, men jeg tillader mig atter at erindre om, at der staaer Mange udenfor, som inderlig ønske, at der maa skee Noget.

Indenrigsministeren: Det er vistnok vanskeligt, paa rette Maade at skønne, naar man skal affordre visse Punkter af en almindelig Gjenstand til særlig Behandling, og naar man skal forene dem til Behandling under Et; det er ofte saa, at der ikke kan udrettes noget Grundigt, noget Værdifuldt i et Forhold, uden at der tages et større Affnit for, men det er ogsaa meget ofte, at man ved at omfatte for Meget paa engang kan spille sine Kræfter og vække Forventninger, som ikke opfyldes, og derved gjør mere Skade end Gavn. Den Undersøgelse, hvorpaa den ærede Forslagsstiller har andraget, er ved de Udtryk, hvori det omhandlede Andragende er affattet, af en saa omfattende Natur, at jeg næsten ikke troer, at det vil være muligt med noget Haab om et heldigt Udfald at gjøre den til Gjenstand for et samlet Arbejde. Den omfatter, saa at sige, det hele Statsliv; hvor vi vende os hen, hvilke Dele af Statslivet vi spørge om, hvad enten vi besfatte os med Skattelove eller med Udgiftslove — forsaavidt Udgifterne anvendes til Løn for Arbejderne — hvad enten vi have Toldlovene — Beskatningen af Næringsveiene — for os eller vi bevæge os i Landboforholdene, eller vi ere i de særlige Kjøbstadforhold, hvad enten vi have at gjøre med Underviisningen i Landet, eller Kirkeforholdene og de religiøse Samfunds-

forhold, eller vi have at gjøre med Statsborgernes Forhold til Børnepligten, eller vi have at gjøre med Retspleien og den Betryggelse for den borgerlige Frihed, som den bør yde, eller endeligen — og det maa skee først og fornemmelig — naar vi spørge om, hvorledes Statsmagten skal organiseres, hvilken Andeel i den, der skal indrømmes Borgerne, saa stode vi overalt paa Momenter, da bestjæftige vi os overalt med Spørgsmaal, som paa den meest indgribende Maade have Indflydelse paa den hele Opgave, som her er stillet, paa Forbedringen og Udviklingen, ikke alene i materiel, men navnlig i intellectuel og statsborgerlig Henseende, af den Klasse i Landet, der lever, ikke af Capital, men af Arbejde. Jeg troer saaledes, at det Formaal, der skulde være Gjenstand for Undersøgelse, er et Formaal, som hverken Regjeringen eller Rigsdagen saa at sige noget Dieblit kan tabe af Sigte, med Hensyn til hvilket vi altid maae være gjennemtrængte af Følelsen af dets Vigtighed, og til hvis Realisation vi stedse maae søge at arbejde hen med usvækket Birkfomhed; men jeg troer, at det meget vanskeligt vil lade sig gjøre, i een samlet Undersøgelse, ad parlamentarisk Veie med nogen sand Nytte at bearbejde denne overordentlig udstrakte Bane. Det forekommer mig ogsaa, at den ærede Forslagsstiller selv har været meget tilbøielig til at indrømme de særdeles Vanskeligheder, som denne vide Udstrækning af Opgaven medfører. Han har fornemlig i sin Motivering holdt sig til visse enkelte Forhold; han har talt om, hvorledes en Sag, der kun angaaer et enkelt Punkt i Lyndeforholdet, ikke havde vundet den Opmærksomhed her i Thinget, som den maa skee fortjente; han har talt om, hvorledes Underclasserne i Sædet ikke havde faaet en saadan Forøgelse i den sikkre Velvære, som allerede tidligere Regjeringers overordentlig omhyggelige Velvillie for dem har sikret dem; han har fremhævet, hvorledes der i Laugsforholdene, og i Særdeleshed i visse Laugs indre Organisation kunde være Punkter, som kunde trænge til Omordning; men disse enkelte Henviisninger, hvormed han har understøttet sin Anbefaling af Sagen i dens Heelhed, forekommer mig ikke at kunne afgive noget tilstrækkeligt